

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛІСТІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

УДК 37.013.42:373.66

Троценко Наталія Євгенівна

завідувач навчально-методичним
центром соціально-психологічних
тренінгів Інституту психології і
соціальної педагогіки Київського
міського педагогічного
університету
імені Б.Д. Грінченка (м. Київ)

У статті автором розкриваються особливості ресурсного забезпечення для спеціалістів соціальної сфери, які здійснюють соціально-педагогічну діяльність.

В статье автор раскрывает особенности ресурсного обеспечения специалистов социальной сферы, которые совершают социально-педагогическую деятельность.

In the article the features of the resource providing open up an author for the specialists of social sphere, which carry out socially pedagogical activity.

Однією з необхідних умов здійснення соціальної роботи та соціальної педагогіки є її ресурсне забезпечення. Цей вид діяльності неможливо уявити поза зв'язком із необхідними для її проведення ресурсами. Ресурсний потенціал соціальної роботи та соціальної педагогіки постійно видозмінюється, з'являються нові види ресурсів, динамічно розвивається існуюча ресурсна база. Тому дуже важливо правильно визначитися в питаннях необхідності та спрямованості їх використання, особливо в умовах дефіциту ресурсів. На сьогодні в Україні майже відсутні наукові дослідження, спеціально присвячені проблемам організації та діяльності ресурсних центрів. Зокрема, мало уваги приділено питанню ресурсного забезпечення спеціалістів соціальної сфери інформаційними та технологічними ресурсами.

Проблему ресурсного забезпечення соціальної роботи та соціальної педагогіки в Україні вивчали О. Безпалько та Т. Семигіна. Діяльність ресурсних центрів в соціальній сфері розглядалася у працях вітчизняних

науковців Н. Заверико, І. Зверєвої, Г. Радчук. Дослідники Т. Лях, Т. Цюман І. Ткач та К. Шендеровський у своїх роботах аналізують підходи до менеджменту ресурсних центрів.

Метою даної статті є аналіз особливості ресурсного забезпечення для спеціалістів соціальної сфери, які здійснюють соціально-педагогічну діяльність.

Жодна сфера людської діяльності не може існувати, розвиватися і удосконалюватися без інформаційно-ресурсної підтримки. Так само і соціальна сфера потребує допомоги у отриманні необхідної інформації і ресурсів. Однією з необхідних умов здійснення соціальної роботи та соціальної педагогіки в громаді є її ресурсне забезпечення. Слово «ресурс» походить від французького «ressource» – допоміжні засоби, запаси, можливості, необхідні елементи людської діяльності [3]. Світ людини не можливо уявити поза зв'язком із ресурсами. Людина весь час створює все нові види ресурсів, а також постійно використовує ті, що її оточують. Практично всі об'єкти та явища, які оточують людей, являють собою ресурсний простір або ресурсну базу, тому головне – визначитися в питаннях необхідності та спрямованості їх використання.

Ресурси – це будь-які джерела та передумови отримання необхідних людям матеріальних і духовних благ, які можна реалізувати при існуючих технологіях та соціально-економічних відносинах [2].

В теорії та практиці соціально-педагогічної діяльності не існує однозначного визначення її ресурсів. Так, В.М. Рамазанов під ресурсами соціальної роботи розуміє все те, що може бути використане для задоволення потреб клієнта [4]. Алісон Д.Мердок, вважає, що до ресурсів можна віднести все, що сприймається індивідом як необхідне для його добробуту [4]. Розглядаючи ресурси соціальної роботи як об'єкта менеджменту соціальної роботи український дослідник К. Шендеровський пропонує розуміти під ресурсами сукупність витрат політичних, матеріальних, технологічних, фінансових, інформаційних, кадрових, особистісних, які застосовуються для

досягнення мети [5].

Найчастіше доступні ресурси класифікують за такими основними групами: фінансові, матеріальні, людські, інтелектуальні.

Базуючись на такому принципі соціально-педагогічної діяльності як принцип опори на потенційні можливості клієнта, беручи до уваги те, що одним із основних видів соціальної допомоги є вироблення в клієнта навичок самодопомоги на основі внутрішніх резервів та соціального досвіду особистості, можна розглядати внутрішні ресурси як сукупність психологічних характеристик об'єкта (клієнта) та його когнітивних (знання) та операційних (уміння) компонентів. На основі цього до внутрішніх ресурсів соціально-педагогічної діяльності відносять: особливості психічних пізнавальних процесів особистості (сприймання, уваги, пам'яті, мислення, мови); особливості прояву емоційно-вольових процесів та етапів; особистісні характеристики (особливості характеру, темпераменту, потреби, інтереси, цінності, мотиви); освітній рівень людини; професійні та соціальні уміння й навички, якими вона володіє. Спираючись на внутрішні ресурси як наявний потенціал об'єкта (клієнта) в соціально-педагогічній діяльності, тим самим підкреслюється активна роль самої людини в задоволення її потреб чи подоланні проблем.

Досить оригінальною є класифікація ресурсів соціальної роботи українського теоретика та практика К.С. Шендеровського. Він виокремлює велике коло ресурсів, зокрема політичні, нормативно-правові, секторальні, концептуальні, фінансові, адміністративно-управлінські, інституційні, етичні [5].

Ресурси є фактором внутрішніх резервів розвитку організації за умови їх ефективного використання, що дозволяє забезпечити не тільки потреби організації, але й потреби користувачів.

Ресурсне забезпечення виступає однією з найважливіших складових, що включає в себе сукупність різних інструментів, що є у розпорядженні будь-якої соціальної системи, наприклад: з правового, нормативно-методичного,

наукового, технічного, інформаційного забезпечення. Ця сукупність складається з різних засобів, джерел і можливостей, необхідних для реалізації певною системою визначених цілей. При цьому ресурсне забезпечення у структурному вимірі містить такі різновиди, як організаційне, економічне, соціальне (або соціально-кадрове), технічне й технологічне забезпечення.

Ресурсне забезпечення охоплює інформаційне, інструментальне, нормативне, методичне, організаційне, фінансове забезпечення.

Інформаційне забезпечення визначається як сукупність інформації на друкованих та аудіо-відео матеріалах. Ця інформація може бути як зовнішня, що сприяє підвищенню ефективності надання соціальних послуг користувачам, так і внутрішня з усіх питань, що стосується функціонування діяльності ресурсних центрів.

Інструментальне забезпечення здійснюється за допомогою таких методів: адміністративні (звільнення, посадові переміщення тощо); економічні (підвищення заробітку, позбавлення премії тощо); психологічні (психотехніка та ін.).

Нормативно-методичне забезпечення розглядається як сукупність зовнішніх і внутрішніх регламентів, а також інших документів (трудове законодавство, посадові інструкції, положення про оплату праці, внутрішні методичні рекомендації для керівників центрів тощо).

Організаційне забезпечення включає сукупність вимог і умов, що визначають організаційні аспекти функціонування персонального менеджменту (формалізовані вимоги до конкретних посад, критерії відбору персоналу, ресурсне забезпечення робочих місць тощо).

Фінансове забезпечення розглядається як сукупність витрат на формування, функціонування, розвиток ресурсного центру в цілому і конкретних її елементів (витрати на підвищення кваліфікації персоналу тощо) [1].

Соціальна сфера безпосередньо пов'язана з допомогою людям, які

перебувають у складних життєвих обставинах, що покладає на працівників соціальної сфери велику відповідальність, тому набуття нових знань, ознайомлення з передовими тенденціями роботи, отримання технічної і сервісної підтримки для проведення заходів та багато іншого є запорукою професійного і якісного надання послуг. Ефективні зв'язки, що передбачають обмін інформацією між спеціалістами соціальної сфери є особливо важливими, тому що дозволяють достовірно і вчасно отримувати інформацію та запроваджувати зміни у своїй роботі по наданню послуг клієнтам. Одним із інструментів, за допомогою яких може налагодитися професійна комунікація між спеціалістами соціальної сфери, практиками та теоретиками безпосередньо сприяють ресурсні центри. Ресурсні центри надають інформаційно-методичні та консультаційні послуги безпосередньо для клієнтів, але при цьому ще сприяють активному розвитку недержавних організацій та підвищенню кваліфікації працівників соціальної сфери, що опосередковано впливає на підвищення якості надання соціальних послуг, збільшення їхньої різноманітності та поширення принципу консьюмеризму. Ресурсні центри покликані здійснювати професійний супровід діяльності спеціалістів соціальної сфери від інформаційно-методичного забезпечення і допомоги у розробці конкретних програм, їхній експертизі – до моделювання стратегії розвитку неприбуткових організацій регіону, ефективного їх менеджменту, консультацій щодо написання проектів, вибору потенційних донорів для отримання грантів, їхнього організаційного забезпечення і фінансово-розрахункового обслуговування.

Ресурсні центри, зазвичай, виступають осередками соціальної просвіти та інформаційно-методичної підтримки як спеціалістів соціальної сфери, так і представників громадських організацій, що займаються реалізацією соціальних проектів і програм. У більшості ці соціальні ініціативи спрямовані на підтримку дітей, сімей та молоді.

Якісне надання ресурсними центрами соціальних послуг для працівників соціальної сфери є вкрай потрібною допомогою. Завдяки здійсненню своїх

функцій, ресурсні центри зможуть вивести соціальні стандарти на вищий рівень.

Отже, ресурсне забезпечення виступає однією з найважливіших складових у діяльності спеціалістів соціальної сфери, що включає в себе сукупність різних інструментів, які є у розпорядженні будь-якої соціальної системи, наприклад: з правового, нормативно-методичного, наукового, технічного, інформаційного забезпечення.

Література

1. Азарова Т. В. Інформаційне забезпечення процесу рішення соціальних проблем на місцевому рівні / Т. В. Азарова, Л. К. Абрамов. – Кіровоград : ІСКМ, 2003. – 135 с.
2. Безпалько О. В. Соціальна робота в громаді : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закладів] / Безпалько О. В. – К. : ЦНЛ, 2005. – 176 с.
3. Інформаційні ресурси України: проблеми державного регулювання : монографія / за ред. О. В. Сосніна. – К. : НІСД, 2002. – 141 с.
4. Фирсов М. В. Психология социальной работы: содержание и методы психосоциальной практики : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений / М. В. Фирсов, Б.Ю. Питеро. – 2-е изд., доп. – М. : Академия, 2005. – 192 с.
5. Шендеровський К. С. Вісімнадцять кроків до розуміння клієнта соціальної служби для дітей та молоді / Шендеровський К. С. – К. : КМЦССМ, 2002. – 76 с.